

Farklı kuşaklardan anneye sahip bireylerin aile iklimleri ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Examining the relationship between family climates and childhood happiness-peace memories of individuals with mothers from different generations

Asude Bayram¹, Fatma Elif Ergin²

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Bilecik, Türkiye
²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZ

Amaç: Kuşak kavramı; yakın zaman aralıklarında dünyaya gelen, aynı olaylara tanıklık etmiş ve benzer koşullarda yaşam sürmüş insan toplulukları için kullanılmaktadır. Ailede var olan ilişkilerin niteliği ile oluşan genel psikolojik ortama ise aile iklimi denmektedir. Aile iklimi; ilişkilerde kuşaklar arası farklılaşan noktalara kültürel bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışmada annesi bebek patlaması, X ve Y kuşağı olan bireylerin; ebeveynleriyle yaşadıkları ailedeki genel psikolojik ortamla, çocukluklarında yaşadıkları mutluluk anıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi ile 232'si erkek, 232'si ise kadın olmak üzere, toplam 464 katılımcıdan "Aile İklimi Ölçeği", "Çocukluk Dönemi Mutluluk/Huzur Anıları Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" aracılığı ile elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Bulgular: Aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyum, aile iklimini büyük oranda şekillendirmektedir. Anneleri daha genç kuşaktan olan bireylerin bilişsel esneklik puanlarının daha yüksek olma eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Araştırma sonuçlarına bakıldığında çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının, aile ikliminin ve aile içi ilişkiselliğin, çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının anlamlı yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: aile; anne; çocuk; kuşak

ABSTRACT

Aim: The concept of generation is used for human communities who were born in close time intervals, witnessed the same events and lived under similar conditions. The general psychological environment formed by the quality of the relationships existing in the family is called family climate. Family climate offers a cultural perspective on the points that differ between generations in relationships. In this study, it is aimed to examine the relationship between the general psychological environment in the family where individuals whose mothers are baby boomers, generation X and generation Y live with their parents and the memories of happiness they experienced in their childhood.

Methods: The study was conducted with the relational survey model, one of the quantitative research methods. With the snowball sampling method, the data obtained from a total of 464 participants, 232 of whom were male and 232 of whom were female, through the "Family Climate Scale", "Early Memories of Warmth and Safeness Scale" and "Personal Information Form" were analysed.

Results: Relationality and cognitive adjustment within the family shape the family climate to a great extent. It was found that individuals whose mothers were from younger generations tended to have higher cognitive flexibility scores.

Conclusion: When the results of the study were analysed, it was seen that early memories of warmth and safeness, family climate and intra-family relationality were significant predictors of early memories of warmth and safeness.

Keywords: child; family; generation; mother

Giriş

Kuşak; yaklaşık olarak aynı yıllarda dünyaya gelip aynı şartlarda yaşayan, ortak ödev yükümlülükleri olan, benzer sıkıntıları ve kaderi paylaşan (Lazoğlu ve ark., 2022; Okat ve ark., 2021; Okcu, 2020) kişilerin oluşturduğu bir topluluktur (Türk Dil Kurumu, 2022). 20. yüzyılın başından günümüze kadar tanımlanmış olan altı tane kuşak bulunmaktadır. Bunlar; sessiz/olgun kuşak, bebek patlaması kuşağı (Baby Boomers), X kuşağı, Y kuşağı, Z kuşağı ve alfa kuşağıdır (Etlican, 2012; Lazoğlu ve ark., 2022; Paçacıoğlu, 2018). Toplumlarda kuşaksal değişimlerle meydana gelen farklılaşma, aileleri ve aileler de toplum yapısını etkilemektedir. Toplumların en küçük yapısını oluşturan anne, baba ve çocuktan meydana gelen aile; bireyin hayat yolculuğuna hazırlandığı önemli bir kurumdur (Daldaban, 2021; Öztürk, 2017).

Ailede var olan ilişkilerin niteliğinden ve etkileşim düzeyinden oluşan genel psikolojik ortama ise aile iklimi denmektedir (Akpınar, 2021; Daldaban, 2021; Turgut, 2019). Aileyi bir bütün olarak tüm açılardan ele alan aile iklimi kavramı; aileyle ilişkili her türlü durumdan etkilenen bir yapıya sahiptir (Çutuk & Akkuş Çutuk, 2022). Aile içindeki; ilişki kalitesi, değer aktarımı (Kaplan, 2019; Taş & Bulut, 2019), düzen ve etkileşim bu psikolojik atmosferi etkilemektedir (Gönül ve ark., 2018; Turgut, 2019). Yaşam boyu süren etkileşimli ilişkiler sonucunda ailede yaşanan iklim bireyin iç sesi haline dönüşür. Bu ses karşılaşılan her olayda, karar verme mekanizmasında ve ilişkilerde yönlendirici etkiye sahiptir (Kaplan, 2019). Yapılan çalışmalarda iyi bir aile ortamının; olumlu kimlik gelişiminde, özgüven kazanımında, yaşama bağlılık ve doyum seviyesinde artışa sebep olduğu aynı zamanda intihar düşüncesinde de

koruyucu bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Akpınar, 2021; Çutuk & Akkuş Çutuk, 2022; Taş & Bulut, 2019; Turgut, 2019). Olumsuz aile ortamına sahip çocukların ise; okula uyum sürecinde zorluk yaşadığı, daha fazla istismara maruz kaldığı ve davranış problemlerinde artış olduğu tespit edilmiştir (Kaplan, 2019; Turgut, 2019). Çalışmalar incelendiğinde; ailede var olan ebeveyn tutumuyla, çocukta var olan bağımlılığın ilişkili olduğu, olumsuz aile ikliminin bağımlılığı yordadığı (Karacaoğlu, 2019); bireylerin dini yönelimleri ve saplantılı bağlanma düzeylerinin aile tutumlarıyla ilişkili olduğu saptanmıştır (Aygün, 2021).

Aile içinde yaşanan çocukluk yılları bireyin gelişiminde kritik bir öneme sahip olmakla birlikte çocuklukta edinilen tecrübeler yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2019; Yılmaz & Büyükbeci, 2019). Psikanalitik kurama göre; çocuklukta yaşanan deneyimler zihin tarafından baskılanarak, yaşamın ilerleyen yıllarında farklı davranış biçimleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum ebeveyn-çocuk ilişkisinin bireyin tüm yaşamına önemli düzeyde etki ettiğine işaret etmektedir. Bağlanma kuramına göre çocukluk yaşantıları bireyin zihnindeki şemaları şekillendirmekte ve birey yaşamı boyunca bu şemaların perspektifinden dünyaya bakmaktadır. Bu doğrultuda çocukluk döneminde yaşanan olaylar, duygu ve durumlar bireyin kişiliğini oluşturan temel yapı taşları olarak görülmektedir (Yılmaz, 2019). Çocuğun sağlıklı akran ilişkileri, başarılı akademik hayatı gibi sosyal ilişkilerine zemin hazırlayan sıcak ve sağlıklı aile ilişkileri; çocuğun ihtiyaçlarında doyuma ulaşarak mutluluk hissi ile sonuçlanmaktadır. Sağlıksız aile iklimi çocukta; yetersizlik-değersizlik hissi, öz güven eksikliği, utanç, öfke, karamsarlık ve düşük iletişim becerisine neden olmakta iken bu çıktılar çocukta mutsuzluk ve huzursuzluk olarak kendini göstermektedir (Yılmaz & Büyükbeci, 2019; Yılmaz & Ülker, 2018). Her çocuk mutluluk ve huzur hissi ile dünyaya gözlerini açar (Yılmaz, 2019). Sonraki yaşantılar bu duyguları sevgi ve güven gibi faktörlerle besleyecek nitelikte ise çocuktaki mutluluk ve huzur hissi artış göstererek devamlılığını sürdürür (Şakar, 2019).

Annesi farklı kuşaklarda dünyaya gelmiş; X, Y ve Z kuşağı 18 yaş üstü bireylerin anne babalarıyla yaşadıkları ailedeki genel psikolojik ortamla, çocukluklarında yaşadıkları mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Kuşak, aile iklimi ve çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları alanlarında ayrı ayrı yapılmış çalışmaların olmasına karşın (Lazoğlu ve ark., 2022; Okat ve ark., 2021; Okcu, 2020) bu üç değişkenin birbiri üzerine etkisinin incelendiği bir çalışmanın bulunmaması nedeniyle bu araştırmanın bilimsel bilgi birikimi için yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Sahip olunan kuşağın bireylerin tutumu başta olmak üzere aile yaşamına olan etkisi düşünüldüğünde aile iklimi ve çocukluk anıları üzerinde etkisinin olabileceği, bu nedenle çalışmanın literatüre katkı sağlayarak, önemli ve özgün olduğu düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Annesi farklı kuşaklardan olan bireylerin annelerinin kuşakları ile aile iklimleri arasında bir ilişki var mıdır?
- Annesi farklı kuşaklardan olan bireylerin annelerinin kuşakları ile çocukluk dönemlerindeki mutluluk ve huzur anıları arasında bir ilişki var mıdır?
- Annesi farklı kuşaklardan olan bireylerin, aile iklimleri ve çocukluk dönemlerindeki mutluluk ve huzur anıları arasında bir ilişki var mıdır?

- Annesi farklı kuşaktan olan bireylerin annelerinin ait oldukları kuşaklar ve aile iklimleri; çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anılarının anlamlı yordayıcıları mıdır?
- Annesi farklı kuşaktan olan bireylerin annelerinin ait oldukları kuşaklar ve çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları; aile iklimi puanlarının anlamlı yordayıcıları mıdır?

Yöntem

Bu çalışma; nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bireylerin tutum ve davranışlarına nesnel bir ölçüm sunan, nicel araştırma (Şimşek, 2018); matematiksel yöntemler aracılığı ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi sayısal verilerle açıklamaktadır (Patton, 2005).

Çalışmanın örneklemini kartopu örnekleme yöntemi ile çalışmaya gönüllülük esası ile katılan; annesi bebek patlaması, X ve Y kuşağı olan; X, Y ve Z kuşağından 232'si kadın, 232'si erkek olmak üzere 464 yetişkin oluşturmaktadır. 1946-1964 yıllarında doğan bebek patlaması kuşağı, 1965-1980 yıllarında doğan X kuşağı, 1981-1994 yıllarında doğan Y kuşağı ve 1995 yılından sonra doğan Z kuşağı bireylerin yaşadığı dönemde meydana gelen olaylar ışığında şekillenen kişilik özellikleri farklılık gösterdiğinden dolayı, 29-77 yaş aralığında annesi olan 18-58 yaş arası bireyler çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların %32.2'si (150) X kuşağı, %34.1'i (158) Y kuşağı ve %33.6'sı (156) Z kuşağıdır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde; %43.5 ile (202) çoğu katılımcının lisans mezunu olduğu, %26.1 ile (121) lise ve altı mezunu olduğu ve bunu %12.9 ile yüksek lisans mezunlarının takip ettiği görülmüştür. Annelerinin kuşaklarına bakıldığında ise; %54.7'ünün (254) bebek patlaması kuşağı %39.7'sinin (184) X kuşağı ve %5.6'sının (26) Y kuşağı olduğu görülmüştür. Katılımcıların anne eğitim durumunun %48.3 (224) ile en çok ilköğretim mezunu olduğu, %19.6'sının (91) okuma yazma bilmediği, %13.4'ünün lise mezunu olduğu, %76.3'ünün (354) ebeveynlerinin ise evli olduğu tespit edilmiştir.

Kabul ve dışlama kriterleri

18-58 yaş aralığında olan bireylerden annesi 29-77 yaş aralığında olmayan bireyler dahil edilmemiştir. Üç değere sahip beş katılımcının verileri ve manidarlık düzeyinin dışında olan bir katılımcının verileri çalışmadan çıkarılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Bu çalışma; Kasım-Aralık 2023'te, çalışmaya gönüllülük esası ile katılan 18 yaş üstü 464 yetişkin bireyden elde edilen veriler ile sınırlılık göstermektedir. Katılımcılardan elde edilen veriler, "Aile İklimi Ölçeği", "Çocukluk Dönemi Mutluluk/Huzur Anıları Ölçeği" ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş Kişisel Bilgi Formu sorularının ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Veri toplama araçları

Bu araştırmanın verileri "Aile İklimi Ölçeği", "Çocukluk Dönemi Mutluluk-Huzur Anıları Ölçeği" ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Kişisel Bilgi Formunda katılımcının; cinsiyeti, doğum yılı, ebeveynlerinin medeni hali, eğitim durumu gibi toplam 14 soru bulunmaktadır.

Aile İklimi Ölçeği

Gönül ve ark. (2018) tarafından psikometrik açıdan incelenerek Türkçeye "Aile İklimi Ölçeği" ismi ile uyarlanmıştır. Aile İçi İlişkisellik, Kuşaklararası Otorite ve Bilişsel Uyum faktörlerinden oluşan 34 maddelik ölçek; kuşaklararası bakış açısı ile aile iklimini ve bu iklimden etkilenen faktörlerin incelenmesine olanak tanımaktadır. Açıklayıcı faktör

analizinin ortaya koyduğu faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Uyum indekslerinin (.90'ın üzerinde GFI, CFI, NNFI) ve ki kare/serbest değişken oranınının 3.046 olması, modelin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Likert tipi ölçekte katılımcılar, kesinlikle katılıyorum için 1, kesinlikle katılmıyorum için 5 olmak üzere her maddeyi 1'den 5'e kadar değerlendirmektedir (Gönül ve ark., 2018).

Çocukluk Dönemi Mutluluk ve Huzur Anıları Ölçeği (ÇDMHAÖ)

Akın ve ark. (2013) tarafından Türkçe geçerlik, güvenilirlik çalışması yapılmış ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir (ölçek iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur). Ölçek doğrulayıcı faktör analizinde, oldukça iyi sonuçlar vermiştir ($\chi^2 = 358.79$, $sd = 163$, $p = 0.0000$; RMSEA = 0.055; NFI = 0.97; CFI = 0.99; IFI = 0.99; RFI = 0.97; GFI = 0.92; SRMR = 0.039). Ayrıca, ölçeğin faktör yükleri 0.52 ile 0.75 arasında değişirken, madde toplam korelasyon katsayıları ise 0.21 ile 0.68 arasında gözlemlenmiştir. Tek boyutlu, 20 maddeden oluşan 5'li likert tipinde (hiçbir zaman için 1, nadiren için 2, kararsızım için 3, genellikle için 4 ve her zaman için 5 işaretlenmektedir) bir değerlendirmeye sahip ölçek uygulanan bireyin çocukluk döneminde yaşadığı anıları değerlendirme amacı taşımaktadır. Alınan yüksek puan bireyin çocukluk anılarının mutlu ve huzurlu olduğu anlamına gelmektedir (Akın ve ark., 2013).

Verilerin toplanması

Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin kullanım izni alındıktan sonra, Google Formlar ile oluşturulan form linki katılımcılara iletilerek veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırma sorularının çözümüne geçilmeden önce kullanılacak uygun testlerin belirlenmesi amacıyla parametrik test varsayımları kontrol edilmiştir. Parametrik test varsayımlarından olan; kayıp verilerin belirlenmesi, uç değerlerin tespit edilmesi ve normal dağılım varsayımının test edilmesi aşamaları izlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek puanları eşit aralık düzeyinde, bireylerin annelerinin bulunduğu kuşaklar ise sıralama ölçeği düzeyinde olması nedeniyle ilişkinin belirlenmesinde Spearman-Brown korelasyon analizi kullanılmıştır. Üçüncü araştırma sorusu bağlamında bireylerin aile iklimleri ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişki hesaplanmadan önce ölçek puanlarının dağılımı incelenmiştir. Ölçek puanlarının normal dağılımı sağladığı durumlar için Pearson korelasyon analizi, normal dağılımı sağlamadığı durumlar için ise Spearman-Brown korelasyon analizi kullanılmıştır. Ölçek puan dağılımının belirlenmesi için betimsel istatistikler, normallik testleri ve grafiksel yaklaşımlardan yararlanılmıştır. Dördüncü ve son araştırma sorusu kapsamında ise doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Bu araştırma kapsamında hesaplanan her istatistik için etki büyüklüğü değeri hesaplanmıştır. Etki büyüklüğünün yorumlanmasında Cohen'nin (1988) etki büyüklüğü aralıkları kullanılmıştır. Cohen'e (1988) göre 0.10 düşük etki, 0.30 orta düzeyde etki ve 0.50 üstü ise büyük etkiye işaret etmektedir.

Araştırmanın etik yönü

Katılımcılara; araştırma kapsamında toplanılan bilgilerin gizli tutularak sadece araştırma amacı ile kullanılacağı, çalışmanın tamamen gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri zaman sonlandırabilecekleri, sorulara yanıt vermeleri takdirde ise araştırmaya onam verdikleri anlamına geldiği ifade edilmiştir. Veriler toplanmadan önce Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (25.10.2023 tarihli/08-178 nolu karar) onay belgesi alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde; katılımcıların aile iklimleri ile annelerinin sahip oldukları kuşak arasındaki ilişki, bireylerin çocukluk dönemi anıları ile annelerinin sahip oldukları kuşak arasındaki ilişki, bireylerin aile iklimleri ve çocukluk dönemi anıları arasındaki ilişki ve çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile aile iklimlerinin yordayıcılarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Annelerin ait olduğu kuşak sıralama ölçeğinde olduğu için aile iklimi ölçeğine ilişkin puanlar ile ilişkisi Spearman-Brown korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde annelerin ait oldukları kuşakların yalnızca bilişsel uyum boyutuna ilişkin puanlar ile ilişkisinin [$r(454)=0.110$, $p<0.05$] anlamlı olduğu görülmüştür. Ayrıca bu ilişkinin düşük (Hinkle ve ark., 2003) ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Pozitif ilişkiden yola çıkarak anneleri daha genç kuşakta olan bireylerin bilişsel esneklik puanlarının daha yüksek olma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Annelerin ait oldukları kuşaklar sıralama ölçeğinde bir değişken olduğu için Aile iklimi ölçeğine ilişkin puanlar ile ilişkisi Spearman-Brown korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, annelerin ait oldukları kuşaklar ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin negatif [$r(457)=-0.047$, $p<0.05$] fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Aile içi ilişkisellik boyutuna ilişkin puanların birden fazla mod değeri olduğu ve normal dağılmadığı görülmüştür. Aile içi ilişkisellik boyutu dışındaki tüm ikili ilişkiler için Pearson Korelasyon analizi tekniği kullanılırken, aile için ilişkisellik boyutu için bakılacak ikili ilişkilerde Spearman-Brown korelasyon analizi tekniği kullanılmıştır. Korelasyon analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'de verilen korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; aile iklimi ölçeğine ilişkin toplam puan (aile iklimi) ile ölçeğin boyutları arasındaki korelasyonların tamamı anlamlı bulunmuştur.

Tablo 1. Aile iklimi puanları ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları puanları arasındaki ilişki

Değişkenler	\bar{X}	S.S.	1.	2.	3.	4.
1. Aile iklimi	73.6441	18.91	-			
2. Aile içi ilişkisellik	84.7511	15.41	0.951 ^{a**}	-		
3. Kuşaklar arası otorite	24.4913	4.90	0.408*	0.143 ^{a**}	-	
4. Bilişsel uyum	21.9607	4.03	0.761*	0.632 ^{a**}	0.238*	-
5. Çocukluk dönemi huzur ve mutluluk anıları	131.2031	19.67	0.600**	0.647 ^{a**}	0.021	0.432**

**p<.001; ^aSpearman-Brown korelasyon katsayısı

Aile iklimine ilişkin varyansın yaklaşık %90'ı ($R^2=0.90$) Aile içi ilişkisellik ile açıklanmaktadır. Aile iklimi ile en yüksek korelasyona sahip olan boyut aile içi ilişkisellik boyutudur. Aile iklimi ile ikinci yüksek korelasyona sahip boyut Bilişsel uyum boyutudur. Aile iklimine ilişkin varyansın yaklaşık %90'ı ($R^2=0.58$) Bilişsel uyum ile açıklanmaktadır. Aile iklimi ölçeğine ilişkin son boyut olan kuşaklar arası otorite ile aile iklimi arasındaki ilişkinin ($r=0.408$) düşük düzeyde (Hinkle ve ark., 2003) ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Aile iklimine ilişkin varyansın yaklaşık %17'si ($R^2=0.17$) Kuşaklar arası otorite ile açıklanmaktadır. Aile iklimi ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin ($r=0.600$) orta düzeyde (Hinkle ve ark., 2003) ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Aile iklimine ilişkin varyansın %36'si ($R^2=0.36$) çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile açıklanmaktadır. Aynı şekilde çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarına ilişkin varyansın %36'sı da Aile iklimi ile açıklanmaktadır. Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile aile içi ilişkisellik arasındaki ilişkinin ($r=0.647$) orta düzeyde (Hinkle ve ark., 2003) ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarına ilişkin varyansın %42'si ($R^2=0.42$) aile içi ilişkisellik ile açıklanmaktadır.

Tablo 2. Çocukluk dönemi mutluluk- huzur anılarına ilişkin regresyon katsayıları

Değişkenler	B	SE	β	t	p
Sabit	5.368	4.263	-	1.259	0.209
Aile içi ilişkisellik	0.768	0.057	0.626*	13.488	0.000
Bilişsel uyum	0.152	0.219	0.032	.694	0.488
X kuşağı ^a	-0.756	1.148	-0.020	-.533	0.594
Y kuşağı ^a	2.383	3.036	0.029	.785	0.433
R ²	0.420				

*p<0.05; ^aBebek patlaması kuşağı referans kategori

Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları puanlarına yordayıcı olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kurulan regresyon denkleminin anlamlı olduğu [$F(4.463)=81.923$, $p=0.000$] tespit edilmiştir. Çoklu regresyon analizi sonucu elde edilen regresyon katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de verilen regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, aile içi ilişkisellik puanlarının çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının anlamlı yordayıcısı [$t(457)=0.768$, $p<0.05$] olduğu belirlenmiştir. Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarına ilişkin varyansın %42'si ($R^2=0.42$) bilişsel uyum ve bireyin annesinin ait olduğu kuşak tarafından açıklanmaktadır.

Aile ikliminin anlamlı yordayıcılarının belirlenmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Aile iklimi puanlarına yordayıcı olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kurulan regresyon denkleminin anlamlı olduğu [$F(4.463)=86.032$, $p=0.000$] görülmüştür. Çoklu regresyon analizi sonucu elde edilen regresyon katsayıları Tablo 3'de verilmiştir. Tablo 3'de verilen regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının, aile ikliminin anlamlı yordayıcısı [$t(457)=0.622$, $p<0.05$] olduğu belirlenmiştir. Aile iklimine ilişkin varyansın yaklaşık %36'sı ($R^2=0.362$) Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ve annelerin sahip olduğu kuşak tarafından açıklanmaktadır.

Tablo 3. Aile iklimine ilişkin regresyon katsayıları

Değişkenler	B	SE	β	t	p
Sabit	86.336	3.067	-	28.151	0.000
Çocukluk dönemi huzur ve mutluluk anıları	0.622	0.039	0.598*	15.934	0.000
X kuşağı ^a	-2.006	1.536	-0.050	-1.306	0.192
Y kuşağı ^a	-2.469	3.305	-0.029	-0.747	0.455
R ²	0.362				

*p<0.05; ^aBebek patlaması kuşağı referans kategori

Tartışma

Ulusal ve uluslararası çalışmalarda kuşak kavramı üzerine yapılan çalışmaların yeni yeni artış göstermesi, çocuk gelişimi alanında kuşak çalışmalarının oldukça az sayıda olması ve aile iklimi, mutluluk-huzur ve kuşaklar arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamasına karşın; aile ikliminin incelendiği, bireylerin mutluluk-huzur anılarının araştırıldığı ve farklı kuşaklar üzerine yapılmış çalışmalar bu araştırmanın bulguları ile yorumlanarak tartışılmıştır.

Annelerin ait oldukları kuşakların yalnızca bilişsel uyum boyutuna ilişkin puanlar ile ilişkisinin anlamlı olduğu, bu ilişkinin düşük ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Pozitif ilişkiden yola çıkarak anneleri daha genç kuşakta olan bireylerin bilişsel esneklik puanlarının daha yüksek olma eğiliminde olduğu söylenebilir. Bilişsel uyumu yüksek olan bireylerin ailelerinde ortak bakış açısı, inanç, değer ve tutumlar hakimdir. Günümüzde yaygınlaşan empati kavramı ve bireylerin yeni fikirlere daha açık hale gelmesinin bu sonuç üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Turgut (2019) tarafından yapılan çalışmada; geniş ailede yaşayan bireylerin çekirdek ailede yaşayanlara göre, ailede hâkim olan görüş, inanç, değerlerin daha benzer olduğu tespit edilmiştir. Bu uyuma; geleneksel değerlerin baskınlığının neden olduğu ifade edilmiştir. Geçmişte geniş ailenin, günümüzde ise çekirdek ailenin çoğunluğu oluşturduğu (Tekin Epik ve ark., 2017) gerçeği göz önünde bulundurulduğunda genç kuşaklardan bireylerin bilişsel uyumlarının daha düşük olduğu sonucu elde edilerek bu çalışmanın bulgularından farklılaştığı görülmektedir. Bulgur'un (2023) yaptığı çalışmada; ailenin bilişsel uyum ve kuşaklararası otorite düzeyinin kuşaklara göre değiştiği sonucu bu çalışma ile paralellik gösterirken, bebek patlaması kuşağının bilişsel uyumda daha başarılı olması bu çalışmanın bulgularından farklılaşmaktadır.

Sarı ve ark. (2022) tarafından yapılan çalışmada; aile ikliminin alt boyutları olan ailedeki kuşaklararası otorite ve bilişsel uyumun kuşaklararası ilişki kalitesini önemli bir şekilde etkilediği ve yordadığı tespit edilmiştir. Gönül ve ark. (2022) tarafından yapılan çalışmada; aile iklimi ile ebeveyn iletişimi arasındaki dinamiklerin, çocukları katılımcı bir yapı üstlenmeye motive ettiği ve kuşaklar boyu olumlu aile ikliminin, toplumsal refahı arttıran davranışları teşvik ettiği bulunmuştur. Ekşi'nin (2023) yaptığı çalışmada büyük kuşaklardan bireyler aile için; kutsal ve neslin devamlılığını sağlayan özellikleri ifade ederken, genç kuşak ise ailenin özgürlüğü kısıtlayabileceğini ifade etmiştir. Bu durum kuşakların aileye atfettikleri anlamların farklılaştığını kanıtlar niteliktedir. Aileye verilen anlamların ve ebeveynlik rollerinin kuşaklarla birlikte değişmesiyle beraber aile yapılarında görülen farklılaşma yadsınamazdır. Bu değişimlerle birlikte aile iklimleri farklılaşmakta, çocukların büyüdüğü ve anılarının şekillendiği ortamlar oluşmaktadır.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre bilişsel uyum puanları ile Aile iklimi puanları arasındaki ilişkinin yüksek (%90) ve pozitif yönde olduğu belirlenmiştir. Çutuk ve Akkuş Çutuk (2022) tarafından yapılan çalışmada; beslenme alışkanlığı, intihara eğilim, alkol kullanımı ve anti sosyal davranışların aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyumundan etkilendiği ayrıca sigara alışkanlığı ve okul terkinin ise aile içi ilişkisellikten etkilendiği görülmektedir. Bu sonuçlardan aile ikliminde hâkim olan bilişsel uyumun ve aile bireylerinin özelliklerinin birbirini etkileyen bir etkileşimde olduğu anlaşılmaktadır. Aile iklimi ile çocukluk dönemi mutluluk- huzur anıları (%36), aile içi ilişkisellik ile bilişsel uyum (%40) ve çocukluk dönemi mutluluk- huzur anıları ile aile içi ilişkisellik arasındaki ilişkinin orta düzeyde (%42) pozitif yönde olduğu belirlenmiş ayrıca bu alanda gerçekleştirilmiş başka çalışmalara rastlanmadığından elde edilen ilk bulgular olarak alana katkı sağladığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, aile içi ilişkisellik puanlarının çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının anlamlı yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarına ilişkin varyansın %42'si Bilişsel uyum ve bireyin annesinin ait olduğu kuşak tarafından açıklanmaktadır. Bu bulgular; bireyin çocukluğunda yaşadığı anıların, ailede hâkim olan uyumdan ve annenin sahip olduğu kuşaksal özelliklerden etkilendiğini göstermektedir.

Yılmaz ve Büyükcebeci (2019) tarafından yapılan çalışmada; aidiyet ve mental iyi oluş ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ve yordayıcılık rolü üstlendikleri görülmektedir. Yılmaz (2019) tarafından yapılan çalışmada; reddedilme, aşırı tetikte olma ve zedelenmiş otonomi şemalarının çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarını yordadığı tespit edilmiş, olumsuz benlik ve depresyon belirtileri ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasında negatif yönlü yüksek bir ilişki görülmektedir. Yılmaz ve Ülker'in (2018) yaptığı çalışmada bireyin ekonomik geliri, eğitim düzeyi, evlenme yaşı ve kaç çocuğunun olduğu ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Manici ve Aydın'ın (2022) yaptığı çalışmada; çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile mesleki tutum arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları ile paralellik gösteren bu bulgular; çocukların büyüdüğü aile ortamının, gelecek nesilleri şekillendiren önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Yaman Akpınar ve Özteke Kozan'ın (2019) yaptığı çalışmada; medeni durum, cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi gibi özelliklerin çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarını etkilediği, en yüksek çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarına sahip kuşağın X, sonrasında Y ve en son Z olduğu görülmektedir. Bu duruma; günümüz artan yaşam refahı ve gelişen teknoloji ile birlikte standartların yükselerek, beklentilerde artış yaşanmasının neden olabileceği düşünülmektedir.

Matos ve ark. (2013) tarafından yapılan çalışmada çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile depresyon arasında ters yönlü bir ilişki bulunmuştur. Matos ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının, utanç anılarının neden olduğu depresyonun etkisini azalttığı. Sağlıklı ilişkilerin olduğu olumlu aile ikliminin; erken dönem utanç deneyimlerinin olumsuz duygulanım üzerindeki etkilerini tamponlanarak güvenlik ve sıcaklığın kaynağını ortaya çıkarabildiği tespit edilmiştir. Santos ve ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının; depresif ve anksiyete belirtileriyle dolaylı olarak

ilişkili olduğu, ergenlik dönemindeki psikolojik sıkıntılarda önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Oliveira ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışmada çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının; depresyon ve anksiyete belirtileriyle dolaylı olarak ilişkili olduğu, ergenlik dönemi düzensiz yeme üzerinde aracılığı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular yeme bozukluklarının önlenmesi için çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının önemini ortaya koymaktadır. Bu durum çocuklukta yaşanan anıların bireyin yaşamının ve benliğinin her alanında etkisini gösterdiği, çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının olumsuz tutumlara karşı koruyucu faktör olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Çalışmanın sonucunda, çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının, aile ikliminin anlamlı yordayıcısı olduğu, aile iklimine ilişkin varyansın yaklaşık %36'sının çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ve annelerin sahip olduğu kuşak tarafından açıklandığı görülmüştür. Çutuk ve Akkuş Çutuk'un (2022) yaptığı çalışmada; anne eğitim düzeyinin gençlerin içki kullanımında yordayıcı bir faktör olduğu bulunmuştur. Ulucan ve Gümüştekin (2023) tarafından yapılan çalışmada; bireylerin aile ikliminin girişimcilik düzeylerine anlamlı ve pozitif yönde etki ettiği görülmektedir. Çalışma bulguları ile paralellik gösteren bu bulgular ebeveyn özellikleri ve aile ikliminin, birey üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu destekler niteliktedir. Kaur ve Jaswal (2005) tarafından yapılan çalışmada; duygusal zekânın aile iklimini yordadığı ve aralarında pozitif ilişki olduğu tespit edilmesi aile iklimi üzerinde kişilik özelliklerinin ve dış etkenlerin önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, annelerin ait oldukları kuşakların yalnızca Bilişsel uyum ile ilişkisinin anlamlı olduğu belirlenmiş; pozitif ilişkiden yola çıkarak anneleri genç kuşakta olan bireylerin bilişsel esneklik puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Günümüzde bireylerin yeni fikirlere daha açık hale gelmesinin bu sonuç üzerinde etkili olabileceği düşünülmüştür. Bu bulgulardan kuşakların ait oldukları tarihte yaşanan olayların, o bireyler üzerinde derin bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Annelerin ait oldukları kuşaklar ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları arasındaki ilişkinin negatif yönlü fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. %54.7 ve %39.7 ile çoğunluğu oluşturan Bebek Patlaması ve X kuşağı anneler ve %5.6 ile azınlığı oluşturan Y kuşağı anneleri kapsayan bu çalışmada henüz çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarında, kuşağın önemli bir değişken olmadığı tespit edilmiştir. Gelecekte Y, Z ve alfa gibi yeni kuşaklarda artan anne sayıları ile bu değişkenlerde farklılaşmalar görülebileceği düşünülmüştür.

Aile iklimi ile en yüksek korelasyona sahip boyutlar aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyumdur. Bu durumdan; ailede hâkim olan bilişsel uyumun ve aile içi ilişkiselliğin aile iklimini doğrudan ve önemli ölçüde etkilediği anlaşılmaktadır. Aile iklimi ile çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları (%36), aile içi ilişkisellik ile bilişsel uyum (%40) ve çocukluk dönemi mutluluk- huzur anıları ile aile içi ilişkisellik arasındaki ilişkinin orta düzeyde (%42) pozitif yönde olduğu bulunmuştur. Bu bulgulardan; aile iklimi ve çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının birbirlerini etkileyen faktörler olduğu ayrıca olumlu aile iklimi için; ortak bakış açısı, inanç, değer ve tutumların önemli olduğu anlaşılmaktadır. Çocukluk dönemi mutluluk-huzur anıları ile bilişsel uyum arasındaki ilişkinin düşük düzeyde, pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir. Kuşaklar arası otorite puanları ile bilişsel uyum ve

aile içi ilişkisellik arasındaki ilişkinin çok düşük düzeyde ve pozitif yönde olduğu belirlenmiş ayrıca bu alanda gerçekleştirilmiş başka çalışmalara rastlanmadığından bu konuda yapılmış ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Aile içi ilişkisellik puanlarının çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının; çocukluk dönemi mutluluk-huzur anılarının ise Aile ikliminin anlamlı yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda; ailelere verilen eğitim sonucunda ebeveyn bilgi, bilinç ve becerilerinde artış, zaman yönetiminde ve aile içi ilişkisellikte gelişme, sağlıklı iletişim, güven, sevgi ve memnuniyet düzeyinde artış olduğu tespit edilmiştir (Arslan & Ulaş, 2022). Bu sonuçtan ve çalışmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulmuştur:

- Okullardaki rehberlik öğretmenlerinin sayısı artırılarak; anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselere psikolog ve çocuk gelişimci ataması yapılmalıdır.
- Öğretmeler tarafından huzursuz-mutsuz olduğu tespit edilen öğrencilerin aileleriyle iletişime geçilerek aile iklimleri hakkında bilgi edinilmeli, gerekli yönlendirmeler yapılmalı ve durumun takibi sağlanmalıdır.
- Kimlik gelişiminin kazanıldığı lise dönemindeki gençlere okul bünyesinde ruhsal sağlık gözlemlerinin sürdürüldüğü, gerekli durumlarda ek görüşmeler ve yönlendirmelerle tedavi ve eğitimler verildiği bir proje başlatılması ülkemiz ve günümüz globalleşen dünyamızda zorbalıkların ve hızla değişen davranış ve tutumların kontrol altına alınması için önemli bir tedbir olacağı düşünülmektedir. Ayrıca tüm liselerin müfredatına aile yaşamına yönelik dersler eklenmelidir.
- Olumlu aile iklimini teşvik eden ve örnek nitelikte olan televizyon programları teşvik edilmeli, yayında olan programlar denetlenmeli ve içerikleri düzenlenmelidir.
- Bu çalışma 18-58 yaş aralığındaki, 464 bireyle gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda, farklı yaş grubunu içeren daha geniş bir örneklem seçilebilir.
- Araştırmada nicel araştırma yöntemleri kullanılmış olup, ileride yapılacak olan çalışmalarda nitel yöntemleri de içeren derinlemesine görüşmelerle veri elde edilen karma çalışmalar gerçekleştirilmesi alana katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür

Teşekkür bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Etik Komite Onayı

Bu çalışma için etik kurul onayı Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmış ve bilimsel komite tarafından onaylanmıştır (Karar no: 08-178, Tarih: 25.10.2023).

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Bilgilendirilmiş Onam

Çalışmaya katılan tüm gönüllü bireyler bilgilendirilmiş onam formunu imzalamışlardır.

Yazar Katkıları

A.B.: Tasarım, Metodoloji, Veri Toplanması, Veri Analizi, Yazma- Orijinal Taslak.

F.E.E.: Tasarım, Metodoloji, Yazma-Orijinal Taslak.

Kaynaklar

- Akın, A., Uysal, R., & Çitemel, N. (2013). Çocukluk dönemi mutluluk/huzur anıları ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 71-80.
- Akpınar, Ş. N. (2021). *Genç yetişkinlerde aile iklimi ile duygu durumları arasında sahte benlik algısının aracı rolü* (Yayın No. 724520) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Arslan, A., & Ulaş, A. H. (2022). Değer odaklı aile eğitim programının anne babalık becerilerine, aile iklimine ve değer odaklı yaşama etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(1), 88-109. <https://doi.org/10.38015/sbyy.1097582>
- Aygün, N. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumları ile ergenlerin gelecek beklentileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayın No.680783) [Yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Bulgur, S. (2023). *Bireyin içine doğduğu aile iklimi ile benlik gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Demiroğlu Bilim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Cohen J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Çutuk, S., & Akkuş Çutuk, Z. (2022). Sporsal perspektif. İçinde C. Şuta, T. K. Bahadır & Ş. G. Ülker (Ed.), *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde riskli davranışlar ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (s.61-75). Gazi Kitabevi.
- Daldaban, E. (2021). *Üniversite öğrencilerinin romantizm ve eş seçimi tutumları ile aile iklimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın No. 699515) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Ekşi, Z. (2023). *Gündelik yaşam etkileşimleri ve sosyal değişme: Üç kuşak aile anlatısı* [Doktora tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Etlıcan, G. (2012). *X ve Y kuşaklarının online eğitim teknolojilerine karşı tutumlarının karşılaştırılması* (Yayın No. 335231) [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Gönül, B., Işık-Baş, H., & Şahin-Acar, B. (2018). Aile iklimi ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165-200.
- Gönül, B., Işık, H., & Güneş, S. (2022). A multigroup analysis of family climate and volunteering: The mediating role of parental conversations in emerging adulthood. *Applied Developmental Science*, 26(2), 317-328. <https://doi.org/10.1080/10888691.2020.1796666>
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003). *Applied statistics for the behavioral sciences*. Houghton Mifflin.
- Kaplan, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi, kuşaklararası ilişkiler ve aile uyumunun değerlendirilmesi* (Yayın No. 591923) [Uzmanlık tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Karacaoğlu, D. (2019). *Çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı ile aile ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın No. 537956) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Kaur, R., & Jaswal, S. (2005). Relationship between strategic emotional intelligence and family climate of Punjabi adolescents. *The Anthropologist*, 7(4), 293-298.
- Lazoğlu, M., Gümüşdaş, M., & Ejder Apay, S. (2022). X, Y, Z kuşağı lohusaların ebeveynlik davranışlarının karşılaştırılması. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 19(1), 1169-1175. <https://doi.org/10.38136/jgon.809783>

- Manici, İ. F., & Aydın, N. (2022). Öğretmen adaylarının çocukluk dönemi mutluluk/huzur anıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 161-173. <https://doi.org/10.53629/sakaefd.1117613>
- Matos, M., Pinto-Gouveia, J. & Duarte, C. (2013). Internalizing early memories of shame and lack of safeness and warmth: The mediating role of shame on depression. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 41(4), 479-493. <https://doi.org/10.1017/S1352465812001099>
- Matos, M., Gouveia, J. P., & Duarte, C. (2015). Constructing a self protected against shame: The importance of warmth and safeness memories and feelings on the association between shame memories and depression. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 15(3), 317-335.
- Okat, Ç., Özer, S., & Uçkan Çakır, M. (2021). Daha iyi bir dünya için trizm. İçinde C. Cobanoglu, E. Gunlu Kucukaltan, M. Tuna, A. Basoda, & S. Dogan (Ed.), *Koronavirüs günlerinde X ve Y kuşaklarının gıda tüketimlerinin incelenmesi* (s. 235-245). Scholar Commons.
- Okcu, B. (2020). *Dinî gruba mensup bireylerde dini inanç, tutum ve davranış açısından kuşaklar arası farklılaşma* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Oliveira, S., Ferreira, C. & Mendes, A. L. (2016). Early memories of warmth and safeness and eating psychopathology: The mediating role of social safeness and body appreciation. *Protective Mechanisms of Eating Psychopathology*, 59(2), 45-60. https://doi.org/10.14195/1647-8606_59_2_3
- Öztürk, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları aile iklimi ve anne- babaya bağlanma biçimleri ile özgüven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 3(1), 9-22.
- Paçacıoğlu, B. (2018). *Üç farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki* (Yayın No. 505374) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Patton, M. Q. (2005). Qualitative research. *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science*, 3, 1633-1636. <https://doi.org/10.1002/0470013192.bsa514>
- Santos, L., Silva, D. R., Rosario Pinheiro, M. & Rijo, D. (2023). Impact of early memories and current experiences of warmth and safeness on adolescents' psychological distress. *Journal of Research on Adolescence*, 33(3), 858-869. <https://doi.org/10.1111/jora.12843>
- Sarı, T. Z., Can, Y., & Polat, S. (2022). Intergenerational relationship quality in terms of lifelong learning: The effect of family climate on the quality of intergenerational relationship. *International Journal on Lifelong Education and Leadership*, 8(1), 22-35. <https://doi.org/10.25233/ijlel.1082768>
- Şakar, Z. (2019). *Üniversite öğrencilerinin özel yaşam alanları umut düzeyleri ile çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anıları, kişilik özellikleri ve algıladıkları duygusal istismar arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Şimşek, A. (2018). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. İçinde Şimşek. A. (Ed.), *Araştırma modelleri* (s. 80-107). Anadolu Üniversitesi.
- Taş, B., & Bulut, S. (2019). Yetişkin bireylerde aile iklimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. İçinde M. E. Deniz, Ü. Polat, Y. Erişen & E. Bay (Ed.), *V. Uluslararası TURKCESS eğitim ve sosyal bilimler kongresi tam metin kitabı* (s. 1984-1998). Eğitim Bilimleri Araştırmaları Derneği.
- Tekin Epik, M., Çiçek, Ö., & Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 35-58.
- Turgut, T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi* (Yayın No. 545268) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Sözlükler*. <https://sozluk.gov.tr>
- Ulucan, S., & Gümüştekin, G. (2023). Değerler ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkide aile ikliminin aracılık rolünün etkisi. *Research Studies Anatolia Journal*, 6(3), 211-244. <https://doi.org/10.33723/rs.1274179>
- Yaman Akpınar, T., & Özteke Kozan, H. İ. (2019). Çocukluk dönemi mutluluk anıları ile kendini toparlama gücünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Yılmaz, H., & Ülker, M. (2018). Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 47-57.
- Yılmaz, H. (2019). Çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anılarının bilişsel şemalar ve psikolojik semptomlarla ilişkisi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 167-192. <http://dx.doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201932116>
- Yılmaz, H., & Büyükcebeci, A. (2019). Aidiyet ile mental iyi oluş arasındaki ilişkide çocukluk dönemi mutluluk ve huzur anılarının aracı rolü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 197-222. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.525012>